

УДК 331.5:351.77(477).005.35:338.2
JEL: H70; I38; J21; L26; O21
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-7-8-14>

РОЛЬ ВІЙСЬКОВИХ ВЕТЕРАНІВ У ВІДНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ КОНТЕКСТИ

©2025 НЕСТУЛЯ О. В.

УДК 331.5:351.77(477).005.35:338.2
JEL: H70; I38; J21; L26; O21

Нестуля О. В. Роль військових ветеранів у відновленні національного економічного потенціалу України: управлінський та інституційний контексти

У статті розкрито концептуальні засади економічної реінтеграції військових ветеранів як стратегічного людського ресурсу в післявоєнному контексті національного розвитку України. На основі міждисциплінарного підходу здійснено системний аналіз трудового, підприємницького та управлінського потенціалу ветеранів, обґрунтовано їхню здатність впливати на формування нової економічної парадигми, що поєднує ефективність, інклюзивність і соціальну відповідальність. Автором розроблено трикомпонентну модель поетапної реінтеграції, яка включає: трудову адаптацію – як фундаментальний етап соціального повернення та економічного включення; підприємницьку ініціативу – як етап автономізації, реалізації антикризового мислення та мотиваційного капіталу; управлінське самовираження – як стратегічну вершину реінтеграційного процесу, де ветерани трансформуються в агентів змін, здатних керувати процесами відбудови. У дослідженні сформовано інституційно-економічну рамку реалізації ветеранського потенціалу, яка охоплює нормативні, освітні, фінансові та психосоціальні вектори державної політики. Визначено необхідність міжвідомчої координації, стимулювання бізнес-активності ветеранів, їх залучення до програм лідерства та управлінських рішень. Запропонована концепція реінтеграції демонструє динамічний взаємозв'язок між різними рівнями потенціалу ветеранів і здатна слугувати методологічною основою для подальших досліджень у сфері управління, соціальної політики та економічного планування. Це відкриває перспективи формування нової кадрової стратегії, заснованої на адаптивності, етичному лідерстві та довгостроковій інституційній стабільності. Практична значущість статті полягає у пропозиції інтегративної моделі реінтеграції, що може бути покладена в основу формування політик економічного розвитку, освітніх стратегій і програм підтримки ветеранів. Визначено, що системне залучення військових ветеранів є критичним чинником стійкості соціально-економічної трансформації України в постконфліктний період.

Ключові слова: реінтеграція, ветерани війни, реінтеграційний потенціал, управлінський потенціал, інституційний потенціал, реінтеграція військових ветеранів у цивільне життя.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Нестуля Олександр Валерійович – здобувач, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Івана Банка, 3, Полтава, 36003, Україна)

E-mail: Sashanestulya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8162-6086>

UDC 331.5:351.77(477).005.35:338.2
JEL: H70; I38; J21; L26; O21

Nestulya O. V. The Role of Military Veterans in Restoring Ukraine's National Economic Potential: Managerial and Institutional Contexts

This article reveals the conceptual foundations of the economic reintegration of military veterans as a strategic human resource in the post-war context of Ukraine's national development. Based on an interdisciplinary approach, a systematic analysis of the labor, entrepreneurial, and managerial potential of veterans is carried out, substantiating their ability to influence the formation of a new economic paradigm that combines efficiency, inclusiveness, and social responsibility. The author has developed a three-component model of phased reintegration, which includes: labor adaptation as a fundamental stage of social reintegration and economic inclusion; entrepreneurial initiative as a stage of autonomy, implementing crisis thinking, and motivational capital; managerial self-expression – as a strategic peak of the reintegration process, where veterans transform into agents of change capable of managing reconstruction processes. In the study an institutional-economic framework for the realization of veteran potential is formed, which encompasses regulatory, educational, financial, and psychosocial vectors of State policy. The necessity for inter-agency coordination, stimulation of veterans' business activity, and their involvement in leadership programs and managerial decisions has been defined. The proposed reintegration conception demonstrates a dynamic interconnection between different levels of veterans' potential and can serve as a methodological foundation for further research in the managerial sphere, social policy, and economic planning. This opens up prospects for the formation of a new personnel strategy based on adaptability, ethical leadership, and long-term institutional stability. The practical significance of this article lies in the proposal of an integrative model of reintegration, which can serve as the foundation for developing economic growth policies, educational strategies, and support programs for veterans. It is determined that the systematic involvement of military veterans is a critical factor in the resilience of Ukraine's socioeconomic transformation during the post-conflict period.

Keywords: reintegration, war veterans, reintegration potential, managerial potential, institutional potential, reintegration of military veterans into civilian life.

Fig.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Nestulya Oleksandr V. – Applicant, Poltava University of Economics and Trade (3 Ivana Banka Str., Poltava, 36003, Ukraine)

E-mail: Sashanestulya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8162-6086>

У контексті трансформаційних змін, спричинених повномасштабною війною в Україні, постає нагальна потреба в переосмисленні ресурсного потенціалу держави, включно з людським капіталом, що має унікальний соціальний та економічний вимір. Військові ветерани, які повертаються до мирного життя, становлять особливу соціальну групу, чий досвід, компетентності, рівень адаптивності та лідерський потенціал можуть бути стратегічно важливими для національного економічного відновлення. Проте процес реінтеграції ветеранів у цивільне середовище супроводжується низкою викликів, зокрема інституційного, управлінського та нормативного характеру. На сьогодні відсутні цілісні механізми виведення ветеранського ресурсу на рівень економічної ефективності – як через інтеграцію в ринок праці, так і через залучення до управлінських, підприємницьких та освітніх процесів. Це породжує необхідність теоретичного осмислення та емпіричного аналізу ролі ветеранів як суб'єктів економічного поступу.

У даному контексті актуалізується проблема формування інституційних передумов, управлінських моделей і політик, здатних забезпечити ефективне включення ветеранів до процесів економічного розвитку держави, зокрема в поствоєнний період.

Актуальність ролі військових ветеранів у післявоєнному відновленні України знайшла значне відображення в наукових дослідженнях останніх років. Тематика охоплює питання соціальної, економічної та психологічної реінтеграції, інституційної спроможності держави, а також управлінські аспекти інтеграції в бізнес-середовище. У роботі Шимановської-Діанич Л. М. і співавторів ґрунтовно окреслено стратегічну важливість включення ветеранів у підприємницьку екосистему як чинник економічної трансформації, а також запропоновано інституційно-управлінські моделі їх адаптації до цивільного життя [1]. Кринець Л. і Сидоренко А. звертають увагу на морально-етичні засади військового лідерства, підкреслюючи значення моральної готовності як передумови успішної інтеграції ветеранів в управлінське середовище [2; 3]. Дослідження Коваля Г. В. і Мурашка Д. В. [4], а також Костишина Е. із колегами [5] ілюструють приклади програм реінтеграції ветеранів у США, акцентуючи на мультидисциплінарному підході, що поєднує психологічну підтримку, професійну підготовку та залучення бізнесу. Звіти Ніжейко К. О. і Ковалівської К. В. [6], Савчука В. [7], Кіріллової Ю. та ін. [8] розкривають складність бар'єрів, з якими стикаються ветерани під час працевлаштування, та наголошують на потребі комплексної державної підтримки. У праці Іщенко Ю. В. проаналізовано

інституційну спроможність місцевого самоврядування у процесах інтеграції ветеранів до економічного життя громади [9]. Водночас, у монографії Захаріної Т. І. розглянуто роль закладів вищої освіти як інституцій для соціального відновлення та професійної реадаптації ветеранів, окреслено теоретико-методичні засади інтеграції [10].

Незважаючи на значний доробок українських і зарубіжних науковців у сфері соціальної реінтеграції військових ветеранів, питання їхнього активного залучення до процесів економічного відновлення країни, зокрема в управлінський та інституційний вимір, досі потребує подальшого концептуального осмислення.

Метою статті є концептуалізація ролі військових ветеранів як стратегічного ресурсу національного економічного відновлення України, з урахуванням управлінських та інституційних механізмів їх ефективної інтеграції в економічне середовище держави. Дослідження має на меті виявити потенціал ветеранів у формуванні трудового, підприємницького та управлінського капіталу, а також окреслити напрями вдосконалення державної політики щодо реінтеграції цієї соціальної групи в поствоєнний соціально-економічний простір.

Після завершення активної фази військових дій Україна зіштовхнеться з потребою формування нової парадигми економічного розвитку, в якій важливе місце належить людському капіталу, зокрема – військовим ветеранам. Ця соціальна група володіє набором компетенцій, що здатні конвертуватися у продуктивні економічні форми – трудовий, підприємницький та управлінський капітал (табл. 1).

Трудовий потенціал – ветерани характеризуються підвищеним рівнем організованості, відповідальності, вмінням працювати в команді та адаптуватися до складних умов, що є критичним для ефективного функціонування трудових колективів. Їхня участь у відновленні інфраструктури, охороні об'єктів, логістичних операціях або муніципальних програмах зайнятості сприяє зміцненню національного трудового ресурсу. Перекваліфікація та створення спеціалізованих центрів працевлаштування дозволяють ветеранам інтегрувати свій досвід у цивільну професійну сферу.

Підприємницький потенціал – наявність антикризового мислення та здатність до самостійного прийняття рішень надає ветеранам унікальні переваги в підприємницькій діяльності. Вони є носіями стратегічної мотивації, готовності до ризику та гнучкого планування, що дозволяє започатковувати бізнеси із соціальною та економічною значущістю. Підтримка ветеранів через грантові

Потенціал ветеранів війни у формуванні економічного капіталу національної економіки України

Вид капіталу	Характеристика	Приклади реалізації
Трудовий капітал	Комплекс навичок, що формуються в умовах військової служби: дисципліна, витривалість, стресостійкість, відповідальність, здатність до роботи в команді	– Залучення ветеранів до інфраструктурних проєктів; – перекваліфікація через державні програми; – участь у муніципальній зайнятості
Підприємницький капітал	Орієнтованість на самостійну економічну діяльність, здатність до стратегічного планування, ризик-менеджменту, високий рівень внутрішньої мотивації	– Грантові програми для ветеранського бізнесу; – створення інкубаторів підприємництва; – розвиток соціального підприємництва
Управлінський капітал	Лідерські компетентності, досвід прийняття рішень в умовах невизначеності, стратегічне бачення, командне управління	– Освітні курси з управління проєктами; – включення ветеранів у дорадчі органи; – участь у місцевому самоврядуванні

Джерело: складено автором на основі [1–3].

програми, інкубатори підприємництва та менторські платформи сприяє формуванню нового пласту малого та середнього бізнесу, зокрема в регіонах з високим рівнем руйнування.

Управлінський потенціал – багаторічна практика управління у військових структурах формує у ветеранів стійкі лідерські якості, стратегічне мислення, аналітичну здатність оцінювати ризики та мобілізувати ресурси. В умовах постконфліктної реконструкції саме ветерани можуть відігравати роль агентів змін – у сферах державного управління, місцевого самоврядування, громадських ініціатив. Їх включення до освітніх програм управлінського розвитку, дорадчих органів та інституцій поствоєнного планування сприяє стабілізації економічних процесів.

У післявоєнний період питання реалізації потенціалу військових ветеранів набуває особливої ваги як із соціального, так і з економічного погляду (табл. 2). Інституційно-економічні параметри цього процесу охоплюють широкий спектр умов, механізмів та політик, що забезпечують ефективне включення ветеранів у економічне життя держави. Насамперед, до *інституційних передумов* належать наявність комплексної міжвідомчої стратегії, яка координується профільними міністерствами (зокрема, у справах ветеранів, соціальної політики, економіки, освіти та охорони здоров'я), а також створення *спеціалізованих організаційних структур* (державних агентств, ветеранських центрів розвитку, місцевих рад з реінтеграції), що забезпечують цілеспрямовану підтримку, супровід і моніторинг ветеранських ініціатив.

Економічні параметри включають розбудову фінансових механізмів підтримки – таких як гран-

тові програми, пільгове кредитування, інкубатори підприємництва, компенсаційні пакети та інституційні інвестиції у ветеранські проєкти. Важливим аспектом є нормативна адаптація – внесення змін до законодавства щодо статусу ветерана як учасника економічного процесу, з відповідними правовими гарантіями у сфері зайнятості, оподаткування, підприємництва та державної служби. Окремо слід виділити роль освітньої системи, яка повинна забезпечити перекваліфікацію, розвиток управлінських і бізнес-компетенцій ветеранів, а також інтеграцію психосоціальної реабілітації в освітні модулі. Управлінська підтримка реалізується через моделі включення ветеранів у місцеве самоврядування, консультативні органи, стратегічні інституції постконфліктного планування. Реалізація ветеранського потенціалу потребує також формування інституційної культури прийняття – створення інклюзивного середовища, що визнає цінність військового досвіду в побудові нової економіки.

Отже, інституційно-економічна рамка має охоплювати як політико-адміністративні механізми, так і умови для розкриття особистісних, професійних і лідерських ресурсів ветеранів, трансформуючи їх із пасивних одержувачів соціальної допомоги в активних суб'єктів економічного та управлінського розвитку України (рис. 1).

Концептуальний підхід базується на розумінні реінтеграції не лише як соціального процесу адаптації, а як ресурсної еволюції, де кожен етап – трудова залученість, підприємницька ініціатива, управлінська реалізація – є послідовним розвитком компетенцій, мотивації та економічної активності ветерана. Фундаментальною базою, з якої починається процес реінтеграції військових

Інституційно-економічні параметри реалізації потенціалу ветеранів у післявоєнний період

Потенціал	Сутність	Економічне значення	Умови реалізації
Трудовий потенціал ветеранів	Військова служба формує стійкі базові компетенції: дисципліну, витривалість, відповідальність, стресостійкість, вміння працювати в команді та приймати рішення в умовах високої невизначеності	Ветерани здатні посилити трудовий ресурс у стратегічно важливих галузях (будівництво, логістика, охорона, інфраструктура); високий рівень внутрішньої мотивації сприяє стабільності трудових колективів; інтеграція ветеранів у державні та муніципальні програми зайнятості допомагає зменшити соціальну напругу та підвищити загальну продуктивність праці	Системи перекваліфікації з урахуванням військового досвіду; створення платформи адаптивного працевлаштування з урахуванням психо-соціального стану; сприяння роботодавцям через стимули (податкові пільги, гранти, субвенції)
Підприємницький потенціал ветеранів	Ветерани нерідко володіють стратегічним мисленням, здатністю до дії в умовах ризику, навичками самостійного планування та внутрішньою мотивацією до автономної діяльності	Ветеранське підприємництво здатне активізувати малий і середній бізнес, особливо в регіонах, що потребують економічного підйому; ветерани часто реалізують соціально-орієнтовані проєкти – створюють бізнеси з фокусом на реабілітацію, освіту, громадянську участь; вони можуть виступати каталізаторами нових бізнес-моделей, що поєднують економічну ефективність із соціальною місією	Державні та міжнародні гранти на запуск бізнесу; інкубатори ветеранського підприємництва, менторські програми; пільгове кредитування, доступ до програм цифрової трансформації
Управлінський потенціал ветеранів	Багаторічний досвід управління в умовах криз і невизначеності формує у ветеранів унікальний набір управлінських компетенцій: лідерство, стратегічне мислення, вміння мобілізувати ресурси та працювати з мотивацією команди	Ветерани можуть ефективно керувати проєктами з відбудови інфраструктури та спільнот; їх участь у місцевому самоврядуванні, громадських організаціях і держслужбі сприяє стабілізації управлінських процесів; ветерани можуть бути фасилітаторами змін у постконфліктних організаціях і на підприємствах	Освітні програми розвитку лідерства, кризового менеджменту; залучення до дорадчих рад, наглядових комітетів, ОТГ; інституційна підтримка кар'єрного зростання в управлінській сфері

Джерело: складено автором на основі [1].

ветеранів, є *трудовий потенціал*, що дає ветеранам можливість відновити соціальні та економічні ролі. Своєю чергою, *підприємницький потенціал* – це активна фаза самореалізації військових ветеранів, де набуті компенсації конвертуються в бізнес-діяльність та економічну ініціативу. Тоді як *управлінський потенціал* – це стратегічна вершина, де військові ветерани стають, по суті, агентами змін, управліннями, лідерами повоєнного розвитку.

Отже, можемо сформулювати ключові елементи фрейму даної концепції:

- ✦ *трудовий вектор* – початкова адаптація, вбудовування у структури ринку праці. Успішна трудова реалізація – це підґрунтя

для розвитку підприємницької ініціативи: ветерани, які стабілізувалися в економіці, частіше відкривають власну справу;

- ✦ *підприємницький вектор* – автономізація, соціальна самореалізація через бізнес-проєкти. Підприємництво – вектор до управлінської ролі: власна справа – це початок управління процесами, людьми, фінансами, що формує лідерські компетенції;
- ✦ *управлінський вектор* – лідерство, вплив на політику, управління змінами в суспільстві. Управлінський потенціал забезпечує стабільність реінтеграції – коли ветерани не лише інтегруються самостійно, а й створюють

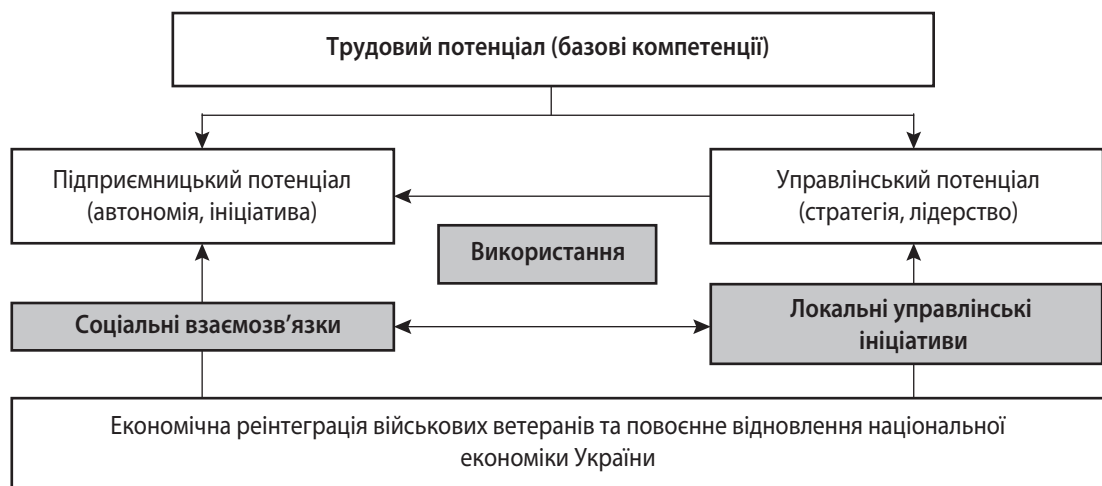

Рис. 1. Концепція поетапної економічної реінтеграції військових ветеранів

Джерело: сформовано автором.

умови для інтеграції інших (через керівні позиції, проекти, громадські ініціативи).

Слід відмітити, що взаємозв'язки між потенціалами не є лінійними – вони циклічні та підсилюють один одного й формують комплексну систему економічного включення військових ветеранів до цивільного та економічного життя. Кожен тип потенціалу не існує ізольовано – між ними діють горизонтальні та вертикальні зв'язки. Наприклад, успішне працевлаштування часто є передумовою для запуску власної справи, а підприємницький досвід – платформою для управлінського зростання. Завершальний рівень моделі – це економічна реінтеграція військових ветеранів та повоєнне відновлення національної економіки України, що базується на ефективному використанні цього людського ресурсу в управлінсько-підприємницькому середовищі (табл. 3).

Ефективна реінтеграція військових ветеранів у післявоєнне економічне життя України потребує скоординованої багатовекторної державної політики, яка охоплює інституційне, нормативне, освітнє, фінансове та психосоціальне забезпечення. Залучення широкого спектра міністерств – від соціальної політики та економіки до юстиції, освіти й охорони здоров'я – свідчить про системний характер завдання та необхідність міжвідомчої взаємодії для реалізації стратегічного ресурсу ветеранів у формуванні продуктивного, інклюзивного та стійкого економічного середовища.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що військові ветерани становлять унікальний людський ресурс із високим потенціалом

економічної та управлінської самореалізації, особливо в умовах післявоєнного відновлення України. Їхній професійний досвід, антикризові компетенції, здатність до лідерства та стратегічного мислення дозволяють розглядати цю соціальну групу як каталізатор трансформаційних змін у національному економічному просторі.

Реінтеграція ветеранів повинна розглядатися як багаторівнева ресурсна еволюція, що включає поетапне розкриття трудового, підприємницького й управлінського потенціалу. Кожен із цих рівнів взаємозв'язаний: успішна трудова адаптація створює основу для підприємницької ініціативи, яка, своєю чергою, формує передумови для управлінської реалізації.

Ефективна реалізація ветеранського потенціалу передбачає формування інституційно-економічної рамки, яка охоплює:

- ✦ міжвідомчу стратегію з координацією профільних міністерств;
- ✦ нормативну адаптацію статусу ветерана як суб'єкта економічного процесу;
- ✦ освітні програми, спрямовані на перекваліфікацію, розвиток бізнес-компетенцій та управлінських навичок;
- ✦ фінансові механізми підтримки ветеранських ініціатив;
- ✦ психосоціальну підтримку, інтегровану в зайнятість, підприємництво та лідерство.

Рекомендовано впровадження багатовекторної державної політики реінтеграції військових ветеранів, яка спиратиметься на принципи інклюзії, соціальної відповідальності та економічної активізації. Особлива увага має приділятися формуванню інституційної культури прийняття ветеранського

Напрями вдосконалення державної політики реінтеграції військових ветеранів

Напрямок	Зміст політичного та управлінського впровадження	Міністерство, яке відповідає за ініціативу
Інституційне забезпечення	Формування інтегрованої стратегії між-відомчої взаємодії щодо реінтеграції ветеранів	– Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності – Міністерство економіки, довкілля і сільського господарства
Нормативне регулювання	Актуалізація статусу ветерана як економічного суб'єкта; правові преференції в освіті, бізнесі, праці	– Міністерство юстиції – Міністерство у справах ветеранів
Освітні програми	Курси перекваліфікації, розвиток управлінських і підприємницьких компетенцій ветеранів	– Міністерство освіти і науки – Міністерство цифрової трансформації
Фінансові механізми	Створення фондів підтримки ветеранського бізнесу; залучення міжнародної технічної допомоги	– Міністерство фінансів – Міністерство економіки, довкілля і сільського господарства
Психосоціальна підтримка	Інтеграція моделей реабілітації у програми зайнятості, підприємництва та лідерства	– Міністерство охорони здоров'я – Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності

Джерело: складено автором.

досвіду як цінного ресурсу модернізації управлінських систем і соціально-економічної стабілізації.

У підсумку, військові ветерани постають не лише як об'єкти соціальної допомоги, а як стратегічні суб'єкти посткризової відбудови України – здатні формувати нові економічні моделі, управляти змінами, генерувати інновації та посилювати стійкість національних інституцій у нових геополітичних умовах. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Шимановська-Діанич Л. М., Лозова О. В., Франко Л. С., Молько Р. В., Кононенко Ж. А. Підходи до розробки та реалізації програм реінтеграції ветеранів війни у цивільне життя та бізнес-середовище як умова реалізації стратегічних змін у післявоєнному відновленні економіки та формуванні підприємницької екосистеми. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2025. № 1. С. 47–55.
DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-1-7>

2. Кримець Л., Сидоренко А. Ціннісні засади військового лідера: досвід Збройних Сил України та країн-членів НАТО. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія «Психологія»*. 2024. № 14. С. 11–14. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/33560/1/2_Krymets_Sydorenko.pdf

3. Кримець Л. В., Грилюк С. М., Недвига О. В., Саєнко О. Г. Моральні якості військового лідера в умовах російсько-української війни в контексті формування моральної готовності. *Вісник Національ-*

ного університету оборони України. 2024. № 1. С. 90–101.
DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-77-1-90-101>

4. Коваль Г. В., Мурашко Д. В. Основні засади реінтеграції ветеранів: досвід США. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 11. С. 93–100.
DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-281-93-100>

5. Костишин Е., Грицанюк В., Шевців Ю. Досвід США щодо реінтеграції ветеранів війни до цивільного життя. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. № 1. С. 11–18.
DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305055](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305055)

6. Ніжейко К. А., Ковалівська К. В. Реінтеграція ветеранів у цивільне життя: міжнародний довід та особливості в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 67.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-161>

7. Савчук В. Роль держави у соціальній реінтеграції ветеранів і ветеранок. *Фонд підтримки ветеранів*. 2024. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/Rol-derzhavy-u-sotsialniy-reintehratsii-veteraniv-i-veteranok.pdf>

8. Кіріллова Ю., Зновяк В., Казанська А. Потреби та перешкоди ветеранів при працевлаштуванні. Червень-липень 2023 р. Соціологічне дослідження. *Український ветеранський фонд*. URL: https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2023/07/Zvit_pereshkodi_precevlashtuvanii.pdf

9. Іщенко Ю. В. Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування в питаннях реінтеграції ветеранів у післявоєнний період. *Юридич-*

ний науковий електронний журнал. 2024. № 11. С. 298–301.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/67>

10. Захаріна Т. І. Теоретико-методичні засади соціальної реінтеграції ветеранів російсько-української війни у закладах вищої освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05. Київ, 2024. 672 с.

REFERENCES

- Ishchenko, Yu. V. "Instytutsiina spromozhnist orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v pytanniakh reintehratsii veteraniv u pisliavoiennyi period" [Institutional Capacity of Local Government Bodies in Matters of Reintegration of Veterans in the Post-War Period]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 11 (2024): 298-301.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/67>
- Kirillova, Yu., Znoviak, V., and Kazanska, A. "Potreby ta pereshkody veteraniv pry pratsevlashtuvanni. Cherven-lypen 2023 r. Sotsiolohichne doslidzhennia" [Veterans' Needs and Obstacles to Employment. June-July 2023 Sociological research]. *Ukrainskyi veteranskyi fond*. https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2023/07/Zvit_pereshkodi_precevlashtuvanii.pdf
- Kostyshyn, E., Hrytsaniuk, V., and Shevtsiv, Yu. "Dosvid SSHa shchodo reintehratsii veteraniv viiny do tsyvilnoho zhyttia" [USA Experience Regarding the Reintegration of War Veterans into Civilian Life]. *Social work and social education*, no. 1 (2024): 11-18.
DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(12\).2024.305055](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305055)
- Koval, H. V., and Murashko, D. V. "Osnovni zasady reintehratsii veteraniv: dosvid SSHa" [Basic Principles of Veteran Reintegration: USA Experience]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 11 (2024): 93-100.
DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-281-93-100>
- Krymets, L. V. et al. "Moralni yakosti viiskovoho lidera v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny v konteksti formuvannia moralnoi hotovnosti" [Moral Qualities of a Military Leader in the Conditions of the Russian-Ukrainian War in the Context of Formation Moral Readiness]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, no. 1 (2024): 90-101.
DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-77-1-90-101>

Krymets, L., and Sydorenko, A. "Tsinnisni zasady viiskovoho lidera: dosvid Zbroinykh Syl Ukrainy ta krain-chleniv NATO" [The Values of a Military Leader: The Experience of the Armed Forces of Ukraine and NATO Member Countries]. *Naukovi zapysky TNPU im. V.Hnatiuka.Seriia «Psykhologhiia»*. 2024.http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/33560/1/2_Krymets_Sydorenko.pdf

Nizheiko, K. A., and Kovalivska, K. V. "Reintehratsiia veteraniv u tsyvilne zhyttia: mizhnarodnyi dovid ta osoblyvosti v Ukraini" [Reintegration of Veterans into Civilian Life: International Experience and Specifics in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 67 (2024).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-161>

Savchuk, V. "Rol derzhavy u sotsialnii reintehratsii veteraniv i veteranok" [The Role of the State in the Social Reintegration of Veterans]. *Fond pidtrymky veteraniv*. 2024. <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/Rol-derzhavy-u-sotsialniy-reintehratsii-veteraniv-i-veteranok.pdf>

Shymanovska-Dianych, L. M. et al. "Pidkhody do rozrobky ta realizatsii proham reintehratsii veteraniv viiny u tsyvilne zhyttia ta biznes-seredovyshech yak umova realizatsii stratehichnykh zmin u pisliavoiennomu vidnovlenni ekonomiky ta formuvanni pidpriemnytskoi ekosystemy" [Approaches to the Development and Implementation of Programs for the Reintegration of War Veterans into Civilian Life and the Business Environment as a Condition for the Implementation of Strategic Changes in the Post-War Economic Recovery of Ukraine and the Formation of the Entrepreneurial Ecosystem]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, no. 1 (2025): 47-55.
DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-1-7>

Zakharina, T. I. "Teoretyko-metodychni zasady sotsialnoi reintehratsii veteraniv rosiisko-ukrainskoi viiny u zakladakh vyshchoi osvity" [Theoretical and Methodological Principles of Social Reintegration of Veterans of the Russian-Ukrainian War in Higher Education Institutions]: *dys. ... d-ra ped. nauk* : 13.00.05, 2024.

Науковий керівник – Лісіца В. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі